

اهداف کلی
برنامه درسی عربی و شبکه مفهومی

بخش اول

شبکه مفهومی کتاب‌های عربی دورهٔ اوّل متوسطه

عبارات اهداف در این جدول به صورت مفاهیم و مهارت‌هاست و با عنایت به ساختار شبکه‌ای نوشته شده است.

پایه	هفتم	هشتم	نهم	دهم
واژگان ^۱	آموزش حدود ۴۰۰ کلمه و اصطلاح پرکاربرد و ساده	آموزش حدود ۲۰۰ واژه و اصطلاح پرکاربرد و ساده ^۲ و تکرار واژگان پایهٔ هفتم (در مجموع حدود ۶۰۰ کلمه)	آموزش حدود ۲۲۰ واژه و اصطلاح پرکاربرد و ساده ^۳ و تکرار واژگان پایهٔ هفتم و هشتم (با جمع‌های مکسر در مجموع ۸۵۰ کلمه)	آموزش حدود ۳۵۰ واژه و اصطلاح پرکاربرد و تکرار واژگان عربی دورهٔ اوّل متوسطه (در مجموع حدود ۱۲۰۰ کلمه پرکاربرد)

- ۱- کلماتی مانند کاتب، مکتوب، مکتبه، مکتب و مکاتبه که یک مدخل واژگانی مشترک دارند؛ در شمارش واژگان چند واژه محسوب می‌شوند، مگر اینکه دانش‌آموز قواعد آنها را فرا گرفته باشد. همچنین کلماتی مانند (وَ، فَ، لِ، بِ، فِي، مِنْ، لَا و ...) که بسیار ساده‌اند؛ نیز محسوب می‌شوند. در گزینش واژگان، کلمات پربسامد مد نظر است. از به کارگیری واژگان کم‌کاربرد پرهیز می‌گردد. واژه‌های استفاده شده در درس مختلف یک پایه و نیز در پایه‌های بعد تکرار می‌گردند تا به تدریج ملکهٔ ذهن دانش‌آموز شود.
- ۲- واژگان مشترک در هر دو زبان به عنوان واژگان جدید محسوب نمی‌شوند؛ مانند: کتاب، دفتر، قلم، مدرسه، معلم.
- اما واژگانی مانند «عامل» که در هر دو زبان به کار می‌رود؛ ولی معنای متفاوت از هم دارند و در کتاب درسی به معنای «کارگر» می‌آید به عنوان واژگان جدید است.
- ۳- در گزینش واژگان به پربسامد بودن آن در قرآن، متون معارف اسلامی و زبان و ادبیات فارسی توجه لازم می‌گردد.

<p>ساختار زبان</p>	<p>- اسم اشاره^۱ - فعل ماضی^۲ - ادوات استفهام^۳ - اسم از نظر عدد و جنس^۴ - اعداد اصلی یک تا دوازده^۵</p>	<p>- فعل مضارع^۶ - بقیة ادوات استفهام (لماذا، متى، کیف)^۷ - اعداد ترتیبی یکم تا دوازدهم^۸ - فعل مستقبل - ترجمه داشتن (عندي...).</p>	<p>- فعل امر - فعل نهی^۹ - معادل ماضی استمراری - ترکیب اضافی و وصفی^{۱۰} - ساعت خوانی - وزن و حروف اصلی</p>	<p>- نام عربی صیغه برای رشته‌های علوم انسانی و علوم و معارف اسلامی ذکر می‌شود. (در سایر رشته‌ها نام صیغه ذکر نمی‌شود). - تکمیل مبحث اعداد که قبلاً یک تا ۱۲ خوانده شده و اعداد اصلی تا صد و ترتیبی تا بیستم ادامه می‌یابد. - فعل‌هایی که معادل ماضی اول شخص مفرد آنها بیش از سه حرف است به همراه مصدرهایشان. (ثلاثی مزید) در رشته‌های علوم انسانی و علوم و معارف اسلامی نام ثلاثی مزید و مجرد ذکر می‌شود، ولی در سایر رشته‌ها خیر. - جمله اسمیه (تشخیص مبتدا و خبر) و جمله فعلیه (تشخیص فعل، فاعل و مفعول) - معانی حروف جر و تشخیص جار و مجرور در رشته انسانی و معارف ذکر مرفوع، منصوب، مجرور و مجزوم در اعراب کلمات از اهداف است ولی در سایر رشته‌ها نیست. - نون وقایه - مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول و اسم مبالغه)</p>
--------------------	--	---	---	---

۱- اسم اشاره به نزدیک و دور همراه مشائر الیه آن. اسم اشاره مثنای دور تدریس نمی‌شود.

۲- هدف تنها شناخت فعل ماضی است و ساخت آن مد نظر نیست.

۳- هل، این، من، ما، کم (بقیة کلمات پرسشی در پایه هفتم تدریس می‌گردد).

۴- مفرد، مثنی و جمع مذکر سالم، جمع مؤنث سالم، جمع مکسر. در بحث جنس تنها به تاء تأنیث اشاره می‌شود.

۵- بدون توجه به قواعد عدد و معدود و در حد واژگان جدید. آموزش اعداد اصلی و ترتیبی تنها در قالب واژه‌های جدید است. در شیوه تألیف، تدریس و ارزشیابی اعداد اصلی و ترتیبی از پاره‌ای قواعد که تجربه نشان داده است یادگیری را دچار اشکال جدی می‌نماید صرف نظر می‌شود؛ مانند ذکر ویژگی‌های معدود ۳ تا ۱۰ یا ۱۳ تا ۱۹ و عددهای اصلی صرفاً به صورت معروف (مذکر) در تمرین و به دنبال آن در ارزشیابی می‌آید.

۶- هدف شناخت فعل مضارع است و ساخت آن مد نظر نیست.

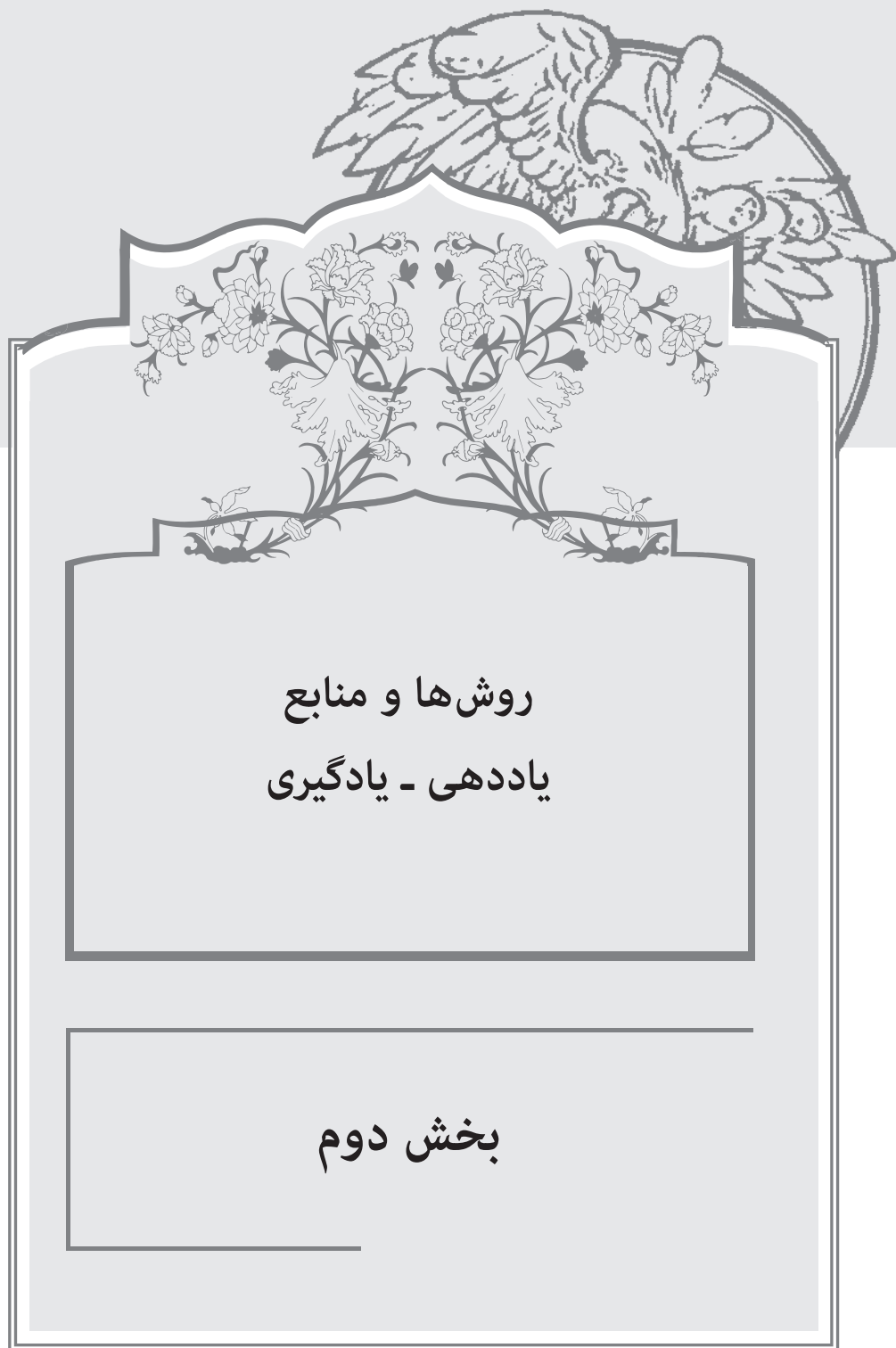
۷- کلمه پرسشی کم در پایه هفتم در کنار بحث اعداد یک تا دوازده تدریس شده است.

۸- بدون توجه به قواعد عدد و معدود و در حد واژگان جدید

۹- در امر و نهی فقط صیغه‌های مخاطب تدریس می‌گردد.

۱۰- در حد فهم معنا و بدون رویکرد قاعده‌ای. برای فهم ترکیبات مخلوط مانند «أخي العزيز»؛ ساخت ترکیبها مد نظر نیست.

<p>متون و عبارات</p>	<p>- آیات کلام الله مجید؛ - احادیث معصومین؛ - داستان کوتاه؛ - رنگ های اصلی؛ - روزهای هفته؛ - فصل ها.</p>	<p>- آیات کلام الله مجید؛ - احادیث معصومین؛ - داستان کوتاه؛ - دوستیابی؛ - ارزش ها و فرهنگ جامعه.</p>	<p>- آیات کلام الله مجید؛ - احادیث معصومین؛ - یک شعر عربی؛ - داستان کوتاه؛ - ضرب المثل؛ - آداب و مهارت های زندگی؛ - در مراکز زیارتی و دیدنی؛ - متن علمی.</p>	<p>ساخت ترکیب ها مد نظر نیست در رشته های علوم انسانی و علوم و معارف اسلامی نام اعراب کلمات یعنی مرفوع، منصوب، مجرور و مجزوم ذکر می شود ولی در سایر رشته ها خیر. - آیات کلام الله مجید؛ - احادیث معصومین؛ - یک شعر عربی؛ - داستان کوتاه؛ - ضرب المثل؛ - سبک زندگی و آداب و مهارت های زندگی؛ - متن علمی؛ - متن اجتماعی؛ - متن ادبی.</p>
<p>مهارت سخن گفتن</p>	<p>- سلام و احوال پرسی؛ - آشنایی با همدیگر؛ - خداحافظی؛ - تعارفات؛ - در شهرهای زیارتی؛ - در بازار؛ - پرسش از جای چیزی یا کسی. آدرس پرسیدن؛ - پرسش از ماهیت چیزی و نحوه پاسخ دادن؛ - پرسش از کیستی و پاسخ به آن و معرفی خود؛ - پرسش از رنگ.</p>	<p>- معرفی افراد به همدیگر؛ - وعده های غذایی؛ - پرسش از زمان و پاسخ بدان (اوقات شبانه روز، ماه و...) - پرسش از علت چیزی و پاسخ بدان؛ - پرسش از چگونگی کاری یا چیزی؛ - مشاغل و پرسش از شغل.</p>	<p>- نحوه درخواست؛ - بازداشتن کسی از کاری؛ - احترام به قوانین جامعه مانند راهنمایی و رانندگی؛ - در سفر زیارتی.</p>	<p>- آشنایی با همدیگر؛ - در فرودگاه؛ - گفت وگو با راننده در شهر زیارتی؛ - در هتل.</p>

روش‌ها و منابع
یاددهی - یادگیری

بخش دوم

اصول یاددهی - یادگیری

راهبردهای یاددهی - یادگیری باید بتواند بستر شایسته را برای برآوردن اهداف برنامه درسی و تربیتی در راستای شکوفایی فطرت توحیدی و دستیابی به مراتبی از «حیات طیبه» فراهم کند. برای اجرای این مهم افزون بر اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی، اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری به شرح زیر خواهد بود:

۱ امکان درک و تفسیر پدیده‌ها؛ وقایع و روابط را در موقعیت‌های واقعی زندگی تدارک ببیند، (بند ۹ برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران) طوری که شرایط را برای درک و تصمیم‌گیری در مورد مسائلی که دانش‌آموزان در موقعیت‌های مختلف با آن مواجه می‌شوند با رعایت نظام معیار اسلامی فراهم کند.

۲ انگیزه دانش‌آموزان را از طریق کاوشگری در تلاش مداوم برای یافتن پاسخ پرسش‌هایی درباره پدیده‌ها، وقایع و روابط آنها شکوفا و تقویت کند.

۳ امکان درک و تفسیر قوانین کلی حاکم بر هستی و رابطه‌های علت و معلولی یا وابستگی پدیده‌ها را همراه با افزایش بصیرت در دانش‌آموزان فراهم کند.

۴ فرصت‌هایی را تدارک ببیند که شایستگی‌های کسب شده در فواصل زمانی توسط دانش‌آموز مرور و تصمیماتی برای تعدیل، بازنگری یا ادامه مسیر یادگیری توسط او اخذ شود.

۵ فرصت لازم برای پیوند نظر و عمل، تلفیق دانش و تجربیات پیشین با یادگیری‌های جدید را به صورت یک‌پارچه و معنادار به منظور تحقق ظرفیت‌های وجودی دانش‌آموزان و توسعه شایستگی‌ها فراهم کند.

۶ با بهره‌مندی فزون‌تر از روش‌های فعال، خلاق و تعالی‌بخش و با سازماندهی نوآورانه و خلاق فرایند جمع‌آوری و انباشت حقایق، زمینه ساختن علم و معرفت را فراهم نماید.

۷ صرفاً به انتقال دانش محدود نشده است، بلکه زمینه تولید علم از سوی دانش‌آموزان را با تأکید بر مشارکت آنان در مفهوم، تدارک ببیند.

۸ زمینه تعامل مؤثر دانش‌آموزان را با معلم، همسالان و انواع محیط‌های یادگیری فراهم کند.

۹ زمینه بهره‌گیری هوشمندانه از فناوری‌های نوین آموزشی را فراهم نماید و استفاده از آنها را با نگاه تقویتی و تکمیلی یا توانمندسازی نه نگاه جایگزینی و واگذاری دنبال کند.

اصول یاددهی- یادگیری در درس عربی پایه دهم به گونه‌ای سامان داده می‌شود که:

۱ آموزش به صورت فعال و با مشارکت گروهی دانش‌آموزان اجرا شود.

۲ چگونه آموختن و چگونه اندیشیدن و چگونه به حل مسئله پرداختن به دانش‌آموز، آموزش داده شود.

۳ معلم برای اطمینان یافتن نسبت به اعتبار فرایند یاددهی - یادگیری افزون بر ارزشیابی دانش‌آموزان نسبت به ارزشیابی از فعالیت‌های خود مبادرت ورزد.

۴ آموزش زبان عربی با هدف پرورش مهارت‌های زبانی صورت می‌گیرد. در این میان، نقش ترجمه و فهم عبارات و متون برجسته می‌گردد. در کتاب عربی دهم هدف این است که دانش‌آموز درست بخواند و معنای فارسی عبارات عربی را بفهمد.

تذکر مهم: در جدول وسعت و توالی، هر جا سخن از قواعد آمده است؛ قاعده محض مورد نظر نیست، بلکه هدف این است که با مطالعه آن نکته فهم زبان حاصل گردد.

۵ در شیوه‌های نوین آموزش عربی به مهارت خواندن، شنیدن و فهمیدن توجه بیشتر می‌شود.

۶ سنجش مهارت‌های زبانی بر این مبنا صورت می‌گیرد:

روان خوانی، ترجمه عبارات از عربی به فارسی، یادگیری عبارات و مصطلحات پربسامد و مهم زبان عربی برای تقویت مهارت سخن گفتن (به صورت پرسش و پاسخ میان دبیر و دانش‌آموز یا در میان دانش‌آموزان) در مورد مهارت نوشتن از آنجا که الفبای فارسی و عربی تقریباً یکی است، ارجاع به وجوه تمایز و اختلافات املائی کفایت می‌کند.^۱

۱- مثلاً کلمه آیه در فارسی آیه یا آیت نوشته می‌شود، و مُناجاة: مناجات؛ تریبة: تربیت؛ عَلِي: علی؛ اِسْتَوَاء: استوا و ...

شیوه‌ها و فعالیت‌های مناسب یاددهی - یادگیری

شیوه‌های مناسب یاددهی - یادگیری با توجه به اهداف و رویکردهای برنامه انتخاب و به کار گرفته می‌شود. در این راهنما تنها به اصول کلی شیوه‌های یاددهی - یادگیری اشاره می‌شود.

اصول کلی شیوه‌های یاددهی - یادگیری عبارت است از:

■ **قرائت:** در درس عربی روخوانی جایگاه خاصی دارد؛ از این رو، معلّم باید از توانایی درست‌خوانی و روان‌خوانی برخوردار باشد تا بتواند متناسب با رویکرد اهداف و اصول برنامه آموزش دهد. تلفّظ صحیح حروف «ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، ق، و» آموزش داده می‌شود. حرف «ک» در عربی و فارسی نیز تا حدودی فرق دارد. با توجه به اینکه در نماز خواندن تلفّظ درست مخارج حروف اهمّیت دارد، لذا دبیر عربی به این بخش توجه دارد.^۱

■ **ترجمه:** نظر به جایگاه ارزشمند ترجمه در آموزش زبان عربی شایسته است از الگوها و شیوه‌هایی کارساز برای آموزش ترجمه بهره گرفته شود. گاهی استفاده از زبان فارسی در تفهیم فنون ترجمه کارآمد است؛ مانند تطبیق انواع فعل در دو زبان، به همین منظور بخش فنّ ترجمه به منظور آموزش مفاهیم بنیادین فنون ترجمه در کتب درسی آمده است. در همین کتاب منابع تخصّصی زبان و ادبیات عربی معرفی شده‌اند.

■ **قواعد:** قواعد کاربردی به عنوان اصلی اساسی مورد توجه برنامه‌ریزان، مؤلّفان و معلّمان قرار می‌گیرد. در یادگیری هر زبانی آموزش قواعد لازم است. در کتاب‌های درسی ایران به این نکته کمتر توجه شده است که آنچه یک دانش‌آموز عرب در زمینه قواعد نیاز دارد با نیاز یک دانش‌آموز ایرانی فرق دارد. توجه به قواعد کاربردی و یافتن شاهد از متن مورد تأکید است. در این باره شایسته و بایسته است که:

■ از تأکید بر حفظ قواعد پرهیز گردد؛ در آموزش عربی طرح چنین سؤالی در

۱- در کتاب معلّم متون و عبارات با تلفّظ صحیح قرائت می‌شوند.

امتحان نادرست است: (ماضی استمراری را تعریف کنید.) سؤال درست این است که ترجمه این عبارت خواسته شود: (كَانَ أَخِي يُسَاعِدُ زُمَلَاءَهُ أَيَّامَ الْمَدْرَسَةِ.) وقتی که دانش‌آموز بتواند این جمله را ترجمه کند معنایش این است که معادل ماضی استمراری را در عربی شناخته است.

۲ الگوی دانش‌آموز محور انتخاب گردد؛ تدریس متکلم وحده در آموزش زبان نادرست است.

۳ بر روش‌های اکتشافی و پرسش و پاسخ در این بخش در یادگیری تأکید شود؛ آنچه را دانش‌آموز با راهنمایی معلم دریابد و خودش پی‌برد سپس تمرین کند، برایش ملکه ذهن می‌شود.

۴ به آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان توجه گردد. دبیری که از ۸۵۰ کلمه دوره اول متوسطه بی‌اطلاع است و نمی‌داند که فراگیر قبلاً چه قواعدی را خوانده است در تدریس با دشواری رو به رو می‌شود.

۵ قواعد عربی به دستور زبان فارسی پیوند بخورد و آموزش قواعد برای فهم بهتر بومی‌سازی شود؛ برای نمونه، وقتی می‌خواهیم فعل مجهول (كُتِبَ و يُكْتَبُ) را آموزش دهیم، بدیهی است که نخست باید فعل مجهول فارسی (نوشته شد و نوشته می‌شود) را تفهیم کرد.

۶ به امثال و حکم در این حیطه استشهاد شود؛ زیرا از زیباترین سخنان در هر ادبیاتی هستند و در زبان عربی زیباترین شاهد از قرآن و حدیث است.

۷ پاره‌ای از مباحث دستوری در دریافت معنا تأثیر چندانی ندارند؛ لذا برخی قواعد حذف می‌شود. مانند بحث غیر منصرف که برای دانش‌آموز ایرانی به ویژه در رشته ریاضی و تجربی و فنی سودی ندارد و تنها موجب طراحی سؤالات معماگونه و پیچیده می‌شود.

۸ قواعد باید خدمتگزار فهم عبارات و متون باشند؛ زیرا رویکرد کتاب‌های جدید عربی بر پایه مهارت‌های چهارگانه زبانی و متن محور است؛ قاعده باید به این مهم کمک کند.

■ تمرین‌ها: در هر درس، تمرینات مناسبی طراحی شده است. در طرح تمرین به اصل مهم تثبیت آموخته‌ها توجه شده است. پاسخ به تمرینات هر درس نشانگر میزان موفقیت معلّم و دانش‌آموز در فرایند یاددهی-یادگیری است؛ لذا انتخاب روش‌های فعال و مشارکتی در تمرینات، گریزناپذیر است. معلّم در این بخش نقش راهنما را ایفا می‌نماید.

ارتباط افقی برنامه با سایر حوزه‌های یادگیری

در میان دروس دوره دوم متوسطه درس عربی زبان قرآن با دروس زیر پیوند یا همانندی بیشتری دارد:

۱ دین و زندگی

۲ زبان و ادبیات فارسی

۳ زبان انگلیسی

ارتباط این دروس با درس زبان عربی از نوع نظری یا عملی است که به آنها اشاره می‌شود.

۱ دین و زندگی: از برنامه درسی دین و زندگی و قرآن دوره دبستان و دوره اول متوسطه انتظار می‌رود:

■ توانایی لازم را برای درست‌خوانی و روان‌خوانی طی آموزش قرآن در دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه ایجاد کند.

■ در زمینه ترجمه و درک و فهم آیات قرآن کریم دقت شود آنجا که دریافت معنا وابسته به یادگیری ساختارهای زبانی جمله و نیز ذخیره واژگانی است، بستر این موضوع پیش از درس دین و زندگی و قرآن در درس زبان عربی فراهم شده باشد؛ به عنوان نمونه می‌توان به انواع فعل اشاره کرد.

■ به هنگام استشهاد به آیات، احادیث و روایات به آموخته‌های درس عربی دانش‌آموزان توجه شود.

■ در محدوده قواعد صرفی و نحوی و فنون ترجمه که مربوط به درس عربی است،

دخالت نشود و درس آموزش قرآن وظیفه اصلی و مقدّس قرائت صحیح را بر عهده گیرد. وظیفه تدبّر در قرآن برعهده درس دین و زندگی و آموزش زبان بر عهده درس عربی است. ■ در نگارش کتاب‌های نونگاشت به متون موجود در کتب عربی توجّه شود که هم‌زمان در کتاب عربی و دین و زندگی، قرآن یا ادبیات تکرار نشود. متن تکراری نشان‌دهنده ناهماهنگی برنامه‌ریزان است.

۲ زبان و ادبیات فارسی: از برنامه درسی زبان و ادبیات فارسی انتظار می‌رود:

■ برجایگاه مهم یادگیری زبان عربی به عنوان زبان دین و فرهنگ اسلامی طی متونی در کتاب درسی تأکید کند و لزوم یادگیری زبان عربی را در جهت فهم عمیق‌تر و مؤثرتر زبان و ادب فارسی یادآور شود.

■ در بیان پیوند میان دو زبان و اهتمام ایرانیان به زبان و ادبیات عربی نمونه‌هایی از اشعار ملمّع شاعران و شاهکارهای ادبی نثرنویسان ایرانی به زبان عربی را در محتوای آموزشی بگنجاند.

■ از آنجا که عربی، انگلیسی و فارسی سه زبان هستند؛ همکاری میان این سه گروه لازم است. شباهت گروه درسی عربی به دو گروه زبان و ادبیات فارسی و گروه انگلیسی از این نظر که آموزش زبان است بیشتر از دیگر گروه‌های درسی است.

۲ زبان انگلیسی: از برنامه درسی زبان انگلیسی انتظار می‌رود در بخش گرامر به کتب دستور زبان فارسی و بخش قواعد عربی مراجعه کند تا در صورت امکان در تقدّم و تأخّر برخی نکات اقدام کند؛ مثلاً بحث معلوم و مجهول یا جمله شرطی، ترکیب اضافی و وصفی، ضمائر مفعولی و بسیاری از بحث‌های دیگر در هر سه زبان عربی، فارسی و انگلیسی مشترک است. همچنین توجّه به متونی که در هر سه کتاب آمده است. شایسته است متون این کتاب‌ها تکراری نباشد. همچنین از آنجا که عربی، انگلیسی و فارسی سه زبان هستند؛ همکاری و تبادل تجربیات به لحاظ همانندی گروهی میان این سه گروه لازم است. این سه گروه می‌توانند تجربه‌های سودمند خود را در زمینه شیوه‌های نوین و کارآمد در اختیار همدیگر بگذارند.

توصیه‌های اجرایی برنامه

شیوه‌های گسترش و تقویت برنامه درسی

۱ استفاده از بسته آموزشی: بسته آموزشی متون و برنامه‌های آموزشی‌ای است که برای برآوردن اهداف برنامه درسی یک درس تولید و در قالب‌های گوناگونی عرضه می‌شود؛ شامل کتاب درسی، راهنمای تدریس معلم، نرم‌افزار بر فراز آسمان، کتاب‌کار، کتاب‌گویا، اعلان، فلش‌کارت، پاورپوینت، فیلم، اینفوگراف، وسایل کمک آموزشی، وبلاگ و وبگاه.

۲ آگاه‌سازی اولیای دانش‌آموزان: انجمن اولیا و مربیان در این زمینه می‌تواند نقش مهمی داشته باشد.

۳ انجمن‌های علمی معلمان: تشکیل انجمن‌های علمی نقشی مهم در تحقق اهداف برنامه ایفا می‌کند. دبیران به عنوان افراد آشنا با مسائل آموزشی می‌توانند با تشکیل انجمن‌های علمی به عنوان بازوی اجرایی برنامه در سطح کشور ایفای نقش نمایند.

۴ دبیرخانه راهبری کشوری درس عربی و پایگاه کیفیت‌بخشی فرایند آموزش عربی: دبیرخانه و پایگاه به دلیل ارتباط با گروه‌های آموزشی می‌توانند به عنوان دو بازوی اجرایی برنامه درسی عمل نمایند.

۵ وبگاه گروه درسی عربی: گروه عربی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی با به‌روزرسانی و توانمندسازی وبگاه خود می‌تواند با کلیه دست‌اندرکاران آموزش، دانش‌آموزان و اولیای آنان در ارتباط باشد. وبگاه عربی دفتر همه وبلاگ‌های موفق دبیران عربی و نیز گروه‌های آموزشی و نیز وبگاه‌های تخصصی حوزه زبان و ادبیات عربی را لینک می‌کند. با مراجعه به وبگاه گروه می‌توان از وبلاگ‌های موفق معلمان مطلع شد. نشانی وبگاه گروه عربی:

<http://arabic-dept.talif.sch.ir>

۶ جشنواره کتاب رشد: این جشنواره می‌تواند کتاب‌هایی را به معلمان، دانش‌آموزان و اولیای آنان معرفی کند که برای تحقق اهداف برنامه، مؤثر باشد.

۷ نقد و بررسی کتاب‌های درسی: نقد و بررسی کتب درسی در قالب نشست تخصصی با حضور استادان، مؤلفان، معلمان، کارشناسان و دیگر صاحب نظران برای شناخت بهتر محتوا و مسائل آموزشی توصیه می‌شود.

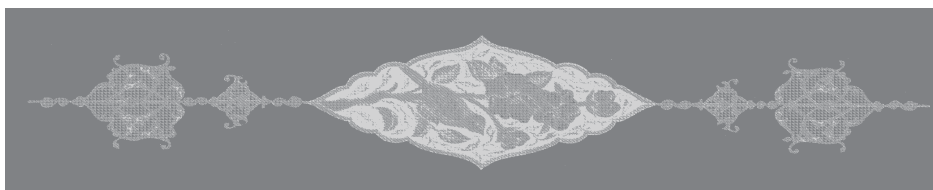
طرح درس

بخش سوم

به نام خدا

طرح درس روزانه پیشنهادی - کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم

نام دبیر:		تاریخ:		نام مدرسه:	
درس	موضوع درس:	صفحه:	مدّت:	تهیه کننده:	
دوم	المواعظ العددية	... تا ...	۷۵ دقیقه		
الف - بخش نظری: اهداف					
۱	رئوس مطالب	۱- صفحه ورود به درس ۲- متن درس ۳- واژه‌های جدید ۴- درک مطلب ۵- اعداد			
۲	اهداف کلی	۱- آشنایی با کلمات جدید و یادآوری کلمات پایه هفتم، هشتم، نهم و نیز درس اول کتاب دهم؛ ۲- اعداد اصلی و ترتیبی؛ از یک تا ده و ترتیبی از یکم تا بیستم بدون توجه به قواعد محدود ۳- آشنایی با احادیث عددی.			
۳	هدف‌های رفتاری	دانش آموز در پایان این درس باید بتواند: ۱- واژه‌های جدید درس را از عربی به فارسی ترجمه کند؛ ۲- متن درس را درست بخواند و بفهمد و ترجمه کند؛ ۳- عددهای یک تا صد را بشناسد و درست ترجمه کند.			

۴	رفتار ورودی	۱- با مفهوم عدد اصلی و عدد ترتیبی در فارسی و عربی آشنا باشد؛ ۲- توانایی قرائت عبارات ساده عربی را داشته باشد.
۵	ارزشیابی تشخیصی	نتایج ارزشیابی زیر نقطه شروع آموزش را مشخص می‌کند. ۱- عددهای یک تا دوازده را که در دوره متوسطه اول آموخته است از حفظ بگوید. ۲- عددهای یکم تا دوازدهم را که در دوره متوسطه اول یاد گرفته است از حفظ بگوید.
	نتیجه	در صورت پاسخ به این سؤالات، فراگیران آماده یادگیری مطالب جدید خواهند بود.

■ نوشتن طرح درس به منظور ساماندهی به روش تدریس و استفاده از تجربیات دیگران است.

■ شایان ذکر است بیشتر دبیران توانا پس از چند سال تدریس عملاً طرح درس را در ذهن خود دارند.

■ در طرح درس باید به ارزشیابی مستمر و دریافت بازخورد از یادگیری دانش‌آموز که در چنین آموزشی روی می‌دهد توجه شود.

ب - فرایند آموزش:			
مراحل تدریس و تنظیم محتوا (۷۵ دقیقه از ۹۰ دقیقه)			
زمان	شرح	مراحل تدریس	
۳	۱- سلام و احوال‌پرسی ۲- حضور و غیاب ۳- قبل از شروع تدریس معلّم باید روش‌های مربوط به یاددهی و یادگیری مورد نظر خودش را مشخص کند.	معارفه	۱
۵	اهمّیت آموختن عدد را در هر زبانی برای دانش‌آموز شرح می‌دهیم. ۱- اشاره به کتاب گران سنگ و پر حجم «الْمَوَاعِظُ الْعَدَدِيَّةُ» نوشته علامه عاملی ^۱ که احادیث دارای عدد را آورده است. ۲- اشاره به نقش عدد در سفرها موقع خرید، در هتل هنگام تحویل گرفتن کلید اتاق که باید شماره را گفت، و اینکه هرکس می‌خواهد زبانی را بیاموزد عددها را حتماً یاد می‌گیرد؛ چون از مهم‌ترین مباحث هر زبانی است.	ایجاد انگیزه	۲
۲	در ادامه پرسش و پاسخ‌های بالا می‌گوییم: دانش‌آموزان گرامی، در این درس با این موضوعات آشنا می‌شویم. سخنان پیامبر اسلام ﷺ که در برگرفته عدد است برای نشان دادن پرسامدی مبحث عدد. مبحث عدد در زبان عربی.	معرفی درس و بیان اهداف	۳

۴	شروع تدریس و ارائه درس	<p>درس در سه جلسه تدریس می‌شود:</p> <p>جلسه نخست: ترجمه متن درس توسط دانش‌آموز با توجه به الْمُعْجَم و نیز در صورت نیاز المعجم پایان کتاب و حل درک مطلب؛</p> <p>از کتاب گویا برای روان‌خوانی کلمات معجم و متن درس کمک می‌گیریم. دانش‌آموزان متن درس را قرائت و به کمک واژه‌نامه و زیر نظر ما ترجمه می‌کنند.</p> <p>جلسه دوم: قرائت و توضیح بخش «اعلموا» و «فَنُ التَّرْجَمَةِ» و تمرین بخش «حوار»</p> <p>بخش «اعلموا» را دانش‌آموزی خوش‌صدا و دارای صدای رسا می‌خواند و درباره آن سؤال می‌کنیم؛ دانش‌آموزان مناسب را شناسایی می‌کنیم تا هر جلسه یکی از آنها قرائت کند.^۱</p> <p>جلسه سوم: حل تمرینات و ارائه گزارش دانش‌آموزانی که بخش «پژوهش» را انجام داده‌اند.</p>
۵	خلاصه درس و نتیجه‌گیری	<p>با استفاده از قلم رنگی از دانش‌آموزان می‌خواهیم خلاصه قواعد درس را رنگی کنند.</p> <p>از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که درس را در چند جمله کوتاه خلاصه کند. در صورتی که درست خلاصه نکرد ما درس را خلاصه می‌کنیم.</p>
۶	ارزشیابی بعد از تدریس	<p>این موارد را از دانش‌آموز می‌خواهیم:</p> <p>۱- عددهای اصلی از یک تا بیست و پنج را بشمارد.</p> <p>۲- عددهای ترتیبی یکم تا بیستم را بشمارد.</p>
۷	تکلیف	حل داوطلبانه تمرینات درس به منظور آمادگی بهتر در جلسه آینده.
۸	معرفی فعالیت‌های خلاقانه	<p>تهیه روزنامه دیواری یا وبلاگ و نوشتن چند حدیث عددی بنا به تشخیص دبیر و در صورت داشتن فرصت؛</p> <p>یافتن «داستان»، «آیا می‌دانید که» و «ابتناسامات» به زبان عربی؛ یافتن وبلاگ، وبگاه، نرم‌افزار آموزشی، پاورپوینت و تصاویر آموزشی مناسب.</p>
۷۵	زمان تقریبی	

۱- برای قرائت متن درس و بخش مکالمه باید همه دانش‌آموزان فعال باشند؛ حتی اگر خوش‌صدا نباشند.

جدول زمان بندی سالانه پیشنهادی کتاب عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم

ماه	هفته	جلسه	تاریخ	درس	فعالیت
مهر	اول	۱		۱	معارفه و تدریس احتمالی درس اول، دیدن کلیپ سرود «أَنْظُرْ لِنَافِثِ الشَّجَرَةِ» و قرائت و ترجمه آن
	دوم	۲		۱	حل تمرینات دوره‌ای درس اول (در عربی زبان قرآن رشته ادبیات و علوم انسانی نام صیغه عربی)
	سوم	۳		۱	ادامه حل تمرینات دوره‌ای
	چهارم	۴		۱	آزمون کتبی کوتاه یا ادامه تدریس درس اول؛ گزارش نتیجه بخش «تحقیق» دانش آموزان و نهادن آن در تابلوی اعلانات یا وبلاگ مدرسه در صورت داشتن زمان مناسب
آبان	اول	۵		۲	قرائت و ترجمه متن درس و حل درک مطلب
	دوم	۶		۲	قرائت بخش «إِغْلَمُوا» و «فَنُ الثَّرَجَمَةِ» توسط دانش آموزی خوش صدا همراه توضیح و پرسش معلم؛ تمرین بخش «جوار»؛
	سوم	۷		۲	حل تمرینات درس؛ گزارش نتیجه بخش «تحقیق» دانش آموزان و نهادن آن در تابلوی اعلانات یا وبلاگ مدرسه در صورت داشتن زمان مناسب
	چهارم	۸		۳	قرائت و ترجمه متن و حل درک مطلب و دیدن کلیپ باران ماهی، مَطَرُ السَّمَكِ یا fishraining
آذر	اول	۹		۳	قرائت بخش «إِغْلَمُوا» توسط دانش آموزی خوش صدا همراه توضیح و پرسش معلم؛ تمرین بخش «جوار»؛
	دوم	۱۰		۳	حل تمرینات درس؛ گزارش نتیجه بخش «تحقیق» دانش آموزان و نهادن آن در تابلوی اعلانات یا وبلاگ مدرسه در صورت داشتن زمان مناسب
	سوم	۱۱		۴	قرائت و ترجمه متن و حل درک مطلب و دعوت به لزوم همدلی و همبستگی میان ادیان، مذاهب و قومیت‌ها با توجه به رهنمودهای دین و آموزه‌های تاریخ
	چهارم	۱۲		۴	قرائت بخش «إِغْلَمُوا» توسط دانش آموزی خوش صدا همراه توضیح و پرسش معلم؛ تمرین بخش «جوار»؛
دی	اول	۱۳		۴	حل تمرینات درس؛ گزارش نتیجه بخش «تحقیق» دانش آموزان و نهادن آن در تابلوی اعلانات یا وبلاگ مدرسه در صورت داشتن زمان مناسب
	دوم	۱۴			امتحانات برگزاری امتحانات نوبت اول
	سوم	۱۵			ادامه برگزاری امتحانات نوبت اول
	چهارم	۱۶		۵	قرائت و ترجمه متن و حل درک مطلب

نیمسال دوم	بهمن	اوّل	۱۷	۵	قرائت بخش «اعلموا» و «فَنُ التَّرْجَمَةِ» توسط دانش‌آموزی خوش‌صدا همراه توضیح و پرسش معلم؛ تمرین بخش «حوار»؛
		دوم	۱۸	۵	حلّ تمرینات درس؛ گزارش نتیجه بخش «تحقیق» دانش‌آموزان و نهادن آن در تابلوی اعلانات یا وبلاگ مدرسه در صورت داشتن زمان مناسب
		سوم	۱۹	۶	قرائت و ترجمه متن و حلّ درک مطلب
		چهارم	۲۰	۶	قرائت بخش «اعلموا» و «فَنُ التَّرْجَمَةِ» توسط دانش‌آموزی خوش‌صدا همراه توضیح و پرسش معلم؛ تمرین بخش «حوار»؛
	اسفند	اوّل	۲۱	۶	حلّ تمرینات درس؛ گزارش نتیجه بخش «تحقیق» دانش‌آموزان و نهادن آن در تابلوی اعلانات یا وبلاگ مدرسه در صورت داشتن زمان مناسب
		دوم	۲۲	۷	قرائت و ترجمه متن و حلّ درک مطلب
		سوم	۲۳	۷	قرائت بخش «اعلموا» توسط دانش‌آموزی خوش‌صدا همراه توضیح و پرسش معلم؛ تمرین بخش «حوار»؛
		چهارم	۲۴	۷	حلّ تمرینات درس؛ گزارش نتیجه بخش «تحقیق» دانش‌آموزان و نهادن آن در تابلوی اعلانات یا وبلاگ مدرسه در صورت داشتن زمان مناسب
	فروردین	اوّل	۲۵	---	تعطیلات نوروز
		دوم	۲۶	---	تعطیلات نوروز
		سوم	۲۷	۸	قرائت و ترجمه متن و حلّ درک مطلب
		چهارم	۲۸	۸	قرائت بخش «اعلموا» توسط دانش‌آموزی خوش‌صدا همراه توضیح و پرسش معلم؛ تمرین بخش «حوار»؛
	اردیبهشت	اوّل	۲۹	۸	حلّ تمرینات درس؛ گزارش نتیجه بخش «تحقیق» دانش‌آموزان و نهادن آن در تابلوی اعلانات یا وبلاگ مدرسه در صورت داشتن زمان مناسب
		دوم	۳۰	دوره	رفع اشکال از نیمه اوّل کتاب تا پایان درس چهارم
		سوم	۳۱	شفاهی	رفع اشکال از نیمه دوم کتاب درس پنجم تا آخر کتاب
		چهارم	۳۲	امتحان	حلّ نمونه سؤال امتحان پایان سال

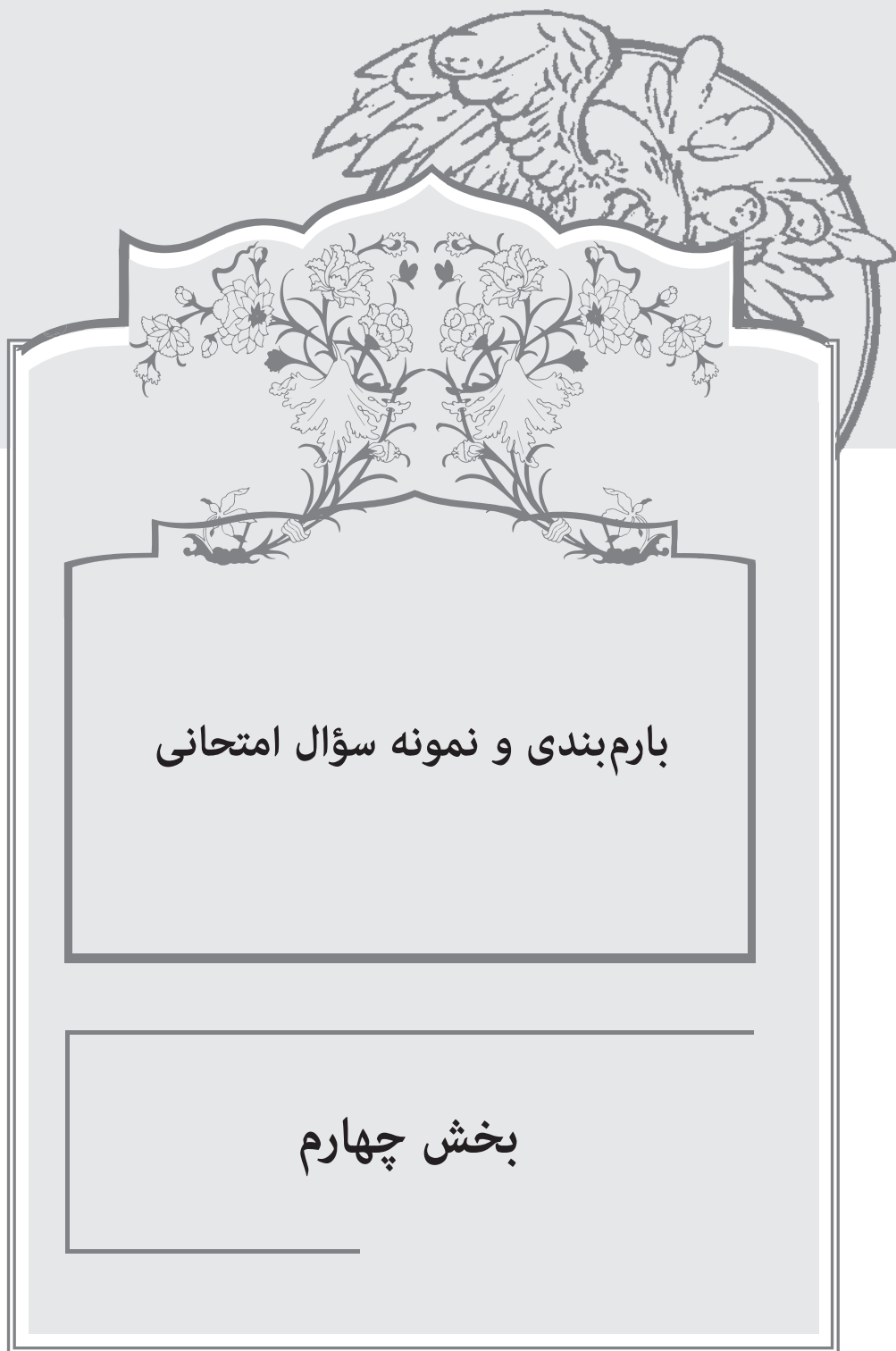
کتاب درسی مشترک عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم را در ۲۴ جلسه آموزشی متعارف به راحتی می‌توان تدریس کرد. بدون احتساب دو هفته امتحان نوبت اول و دو هفته تعطیل نوروزی ظاهراً ۲۸ جلسه وجود دارد. اما برخلاف تصوّر این گونه نیست؛ زیرا ماه‌های مهر تا بهمن ۳۰ روزه و فروردین و اردیبهشت ۳۱ روزه‌اند و این ۱۶ روز نیز دو هفته آموزشی هستند. پس ۳۰ هفته آموزشی داریم که ۶ جلسه را برای تعطیلات رسمی و ناگهانی به شمار می‌آوریم. دبیر می‌تواند حلّ برخی از تمرینات را نیز در شرایط استثنایی بر عهده دانش‌آموز بگذارد.

کتاب عربی زبان قرآن پایه دهم رشته‌های ریاضی، تجربی، فنی و کار دانش ظاهراً ۱۲۰ صفحه است. اما در اصل ۹۰ صفحه است. حلّ تمرینات ۱۴ صفحه انوارالقرآن اختیاری و در صورت داشتن زمان است. هشت صفحه ورودی^۱ هشت درس کتاب نیز در اصل برای ایجاد انگیزه است و وقت‌گیر نیست. هشت صفحه پژوهش نیز در صورت برخورداری از زمان کافی است زیرا هدف خواندن و ترجمه درست است.

کتاب عربی زبان قرآن (۱) رشته ادبیات و علوم انسانی نیز ظاهراً ۱۰۹ صفحه است. در این کتاب نیز هشت صفحه ورودی و شش صفحه پژوهش وجود دارد؛ لذا کتاب در اصل ۹۵ صفحه است. در این کتاب نیز حلّ بسیاری از تمرینات کتاب سریع انجام می‌شود.

بسیاری از آیات و احادیث هر دو کتاب قبلاً در سه کتاب عربی دوره اول متوسطه آمده‌اند.

۱- تأثیر تصویرخوانی (تصاویر پیش‌درآمد دروس) در شروع هر درس در کتاب‌های نونگاشت چیست؟ تصاویر پیش‌درآمد دروس هشتگانه کتاب از لحاظ روانی دانش‌آموز را آماده ورود به درس می‌کند. تصویر و آیه یا حدیث آغازین دروس ذهنیت دانش‌آموز را ساماندهی می‌کند و موجب می‌شود که فراگیر احساس خوشایندی نسبت به درس جدید داشته باشد.

بارمبندی و نمونه سؤال امتحانی

بخش چهارم

بارم‌بندی امتحان کتبی عربی زبان قرآن (۱) کتاب مشترک پایه دهم نوبت اول^۱

رشته‌های ریاضی و فیزیک، علوم تجربی (از درس اول تا پایان درس چهارم)

فنی و حرفه‌ای و کاردانش (درس اول و دوم)^۲

مهارت‌های زبانی	نمره	موضوع	جمع
الف: مهارت واژه‌شناسی	۱	نوشتن معنای کلمه از عربی به فارسی در جمله، (زیر کلمات خط کشیده می‌شود).	۰/۵
	۲	مترادف و متضاد (همانند تمرینات کتاب)	۰/۵
	۳	تشخیص کلمه ناهماهنگ از نظر معنا در میان چهار کلمه (دو مورد)	۰/۵
	۴	نوشتن مفرد یا جمع اسم (در حد اسم‌های موجود در کتاب‌های هفتم تا دهم)	۰/۵
ب: مهارت ترجمه به فارسی	۵	ترجمه جمله‌های عربی به فارسی از متن، تمرین، اِعلَمُوا، فَنِّ الترجمة و ...	۵
	۶	انتخاب گزینه درست در ترجمه جمله عربی به فارسی (دو جمله)	۰/۵
	۷	تکمیل ترجمه ناقص	۱/۵

۱- توضیحات پاورقی بarm‌بندی نوبت دوم در نوبت اول نیز مصداق دارند؛ لذا پیش از طرح سؤال به پاورقی بarm‌بندی نوبت دوم مراجعه کنید.

۲- در رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش که هفته‌ای یک ساعت برنامه درسی عربی دارند، امتحان از دو درس است. این بarm‌بندی مربوط به امتحان عربی ۱/۱ خرداد این رشته‌ها نیز است.

۷/۵ نمره	۳	ترجمه فعل‌های ماضی ساده، ماضی استمراری، ماضی منفی، مضارع منفی، امر، نهی، مستقبل یا مصدر در جمله‌ای کوتاه	۸	ج: مهارت شناخت و کاربرد قواعد
	۲	«تشخیص فعل ماضی، مضارع، امر، نهی، نفی، مستقبل یا مصدر مناسب برای جای خالی در جمله» یا «تشخیص نوع فعل» یا «تشخیص کلمه ناهماهنگ از نظر نوع میان چند کلمه»	۹	
	۱	کاربرد عددهای اصلی و ترتیبی	۱۰	
	۰/۵	ساعت‌خوانی	۱۱	
	۱	تشخیص ضمیر و اسم اشاره مناسب برای جای خالی در جمله با توجه به قرائن و در قالب سؤال چند گزینه‌ای یا شناخت آنها مانند تمرین هفتم درس اول	۱۲	
۲ نمره	۱	سؤال جورکردنی از مفهوم واژگان «وصل کردن کلمات ستون اول به توضیحات ستون دوم» (چهار مورد) یا ارائه پنج کلمه که یکی اضافه است و چهار جمله دارای جای خالی که باید جای خالی با کلمه مناسب کامل شود.	۱۳	د: مهارت درک و فهم
	۱	یا پر کردن جاهای خالی با گزینه‌های مناسب (سؤال دو گزینه‌ای)	۱۴	
۱/۵ نمره	۰/۵	پاسخ کوتاه به جمله‌های پرسشی	۱۵	ه: مهارت مکالمه
	۱	طرح سؤال از الحواریات مانند جمله‌سازی با کلمات پراکنده حداکثر شش تکه از عبارت‌های کتاب، پر کردن جای خالی با کلمات ارائه شده، دو گزینه‌ای و ...	۱۶	

بارم‌بندی امتحان کتبی عربی زبان قرآن (۱) کتاب مشترک پایه دهم نوبت دوم^۱

رشته‌های ریاضی و فیزیک ، علوم تجربی ، فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش^۲

مهارت‌های زبانی	الف	موضوع	ب	جمع
الف: مهارت واژه شناسی	۱	نوشتن معنای کلمه از عربی به فارسی در جمله، (زیر کلمات خط کشیده می‌شود).	۰/۵	۲ نمره
	۲	تعیین کلمات مترادف و متضاد (همانند تمرینات کتاب)	۰/۵	
	۳	تشخیص کلمه ناهماهنگ از نظر معنا در میان چهار کلمه ^۳ (دو مورد)	۰/۵	
	۴	نوشتن مفرد یا جمع اسم ^۴ (در حد اسم‌های موجود در کتاب‌های هفتم تا دهم)	۰/۵	
ب: مهارت ترجمه به فارسی	۵	ترجمه جملات کتاب از عربی به فارسی از متن، تمرین، اِعلَمُوا، فَنِّ الترجمة و ...	۵	۷ نمره
	۶	انتخاب گزینه درست در ترجمه جمله عربی به فارسی (دو جمله)	۰/۵	
	۷	تکمیل ترجمه ناقص	۱/۵	

۱- توضیحات پاورقی بarm‌بندی نوبت دوم در نوبت اول نیز مصداق دارند.

۲- این بarm‌بندی در رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش که هفته‌ای یک ساعت عربی دارند، مربوط به عربی ۱/۲ در خرداد پایه یازدهم است.

۳- باید مراقب بود؛ زیرا طرح سؤال در این مورد دشوار است. نباید انتخاب گزینه ددرس‌آفرین باشد و دانش‌آموز در انتخاب دو گزینه آشفته و سرگردان شود؛ مثال: نافذة، جدار، باب، صدر.

پاسخ: ← نافذة مؤنث است بقیه مذکر؛

پاسخ: ← «پنجره و در و دیوار» در یک گروه‌اند و «سینه» از اعضای بدن است و با سه کلمه دیگر فرق دارد.

دَهَبٌ، اِسْتَرْجَعَا، يَعْمَلُونَ، فَتَحَ. پاسخ: ← ذهبن مؤنث و بقیه مذکرند. يَعْمَلُونَ مضارع و بقیه ماضی‌اند. سوم شخص مفرد ماضی استرجع بیش از سه حرف است و بقیه فقط سه حرف است؛ از سوی دیگر اصلاً این سؤال از قواعد است نه از معنا.

۴- هرچند در بarm‌بندی این سؤال نیم نمره‌ای در بخش ترجمه آمده است؛ اما در اصل مربوط به قواعد است.

۵- در هر امتحانی یک نمره از بخش أنوار القرآن طرح شود.

۱- مانند: الْأَوَّلَادُ انْتَبَهُوا. یا أَوْلَادُ انْتَبَهُوا. هُوَ انْتَبَهَ. أَنَا انْتَبَيْتُهُ.
 ۲ از هر دو فعل ثلاثی مجزئ و مزید. (بدون ذکر اصطلاحات مجزئ و مزید)
 ۳- منظور از «عَيْنِ الْمَحَلِّ الْعَرَابِيِّ» در کتاب «عربی زبان قرآن» فقط تعیین نقش کلمه در جمله است؛ مانند مبتدا، خبر، فاعل، مفعول، مضاف الیه، صفت و ... هر یک از این نقش‌ها علامت‌هایی در انتهای خودشان دارند که اِعْرَاب نامیده می‌شوند؛ مانند: «...»، «...»، «...»، «...»، «...»، «...»، «...»، «...». واو در - وَنْ، الف در - اِنْ، یاء در - يَنْ و - يِنْ و یادگیری این علامت‌های اِعْرابی از اهداف این کتاب نیست.
 ۴- پیشنهاد می‌شود سؤال با توجّه به تصویر طراحی شود؛ مثلاً با توجّه به تصویر میزی که کیفی روی آن قرار دارد، سؤال شود: «ماذا عَلَى الْمُنْضَدَّة؟» و پاسخ‌های «حقیقه»، «الحقیقه»، «على المنضدة حقیقه»، «الحقیقه على المنضدة». همه را درست می‌گیریم؛ زیرا در همه این پاسخ‌ها دانش آموز متوجه سؤال شده و پاسخ‌های کوتاه یا بلند او همگی اشاره به موفقیت او دارند.

تذکرات: (برای طراحی سؤال در نوبت اول و دوم و میان نوبت)

- ۱ سؤالات امتحان، آزمون سراسری و مسابقات باید کاملاً حرکت گذاری شوند.
- ۲ در طراحی سؤال امتحان نوبت اول طراح مجاز است تا یک نمره در بارمبندی تغییراتی اجرا نماید؛ ولی در نوبت دوم بارمبندی باید دقیقاً رعایت شود.
- ۳ بار اصلی سؤالات امتحانی ترجمه از عربی به فارسی و کاربرد واژگان است که باید تنوع داشته باشد.

۴ در بسیاری از موارد سؤالات بخش‌های مختلف با هم تلفیق می‌شوند و تفکیک مهارت‌های زبانی امکان ندارد؛ مثلاً در بخش مهارت ترجمه، امکان دارد در یک جمله چند مفهوم مختلف هم‌زمان بیاید.

۵ فونت‌های زیر برای تایپ سؤالات امتحان عربی مناسب‌اند:

Traditional Arabic, B Badr , KGQPC Uthman Taha NaskhT, عثمان طه)
Adobe Arabic Simplified Arabic

- ۶ طرح سؤال امتحان نوبت اول (دی ماه) و دوم (خرداد ماه) از ۲۰ نمره است.
- ۷ معمولاً برای امتحان میان نوبت بارمبندی تعیین نمی‌شود. می‌توان ده نمره امتحان را از مهارت‌های شفاهی زبان در نظر گرفت. در مکالمه مشابه این سؤالات مطرح می‌شود.

من أين أنت؟ كم عمرک؟ كيف حالک؟ أين بیتک؟ أي فاکهة تحب؟ متى ترجع إلى بیتک؟
كم الساعة؟ ما هو لون الباب؟ لماذا تدرس؟ ماذا تأكل للغداء؟ هل أنت نشيط؟ أدفتر على المنضدة أم کتاب؟ لمن تلك الحقیقة؟

- ۸ در بخش قواعد شیوه طرح سؤال فقط بر مبنای تشخیص فعل ماضی، مضارع، امر و نهی در جمله و تعیین فعل مناسب برای جای خالی و نیز ترجمه از عربی به فارسی است؛ مثال:

اُكْتُبْ فِي الْفَرَاغِ فِعْلاً مُنَاسِبًا. يَا أَخِي ... إِلَى بَيْتِكَ. (ارْجِعْ □) ارْجِعُوا □)
تَرْجِمِ الْكَلِمَةَ الَّتِي تَحْتَهَا خَطًّا. يَا إِخْوَتِي، ارْجِعُوا إِلَى بُيُوتِكُمْ.

- ۹ سؤالات چند گزینه‌ای باید فقط دو گزینه داشته باشد. (جز بخش کلمات

ناهماهنگ که چهار کلمه داده می‌شود).

۱۰ ترجمه جمله یا کلمه از فارسی به عربی در هیچ آزمون یا مسابقه‌ای طرّاحی نشود.

۱۱ طرح سؤال از فعل‌هایی مانند «تَعَلَّمُوا» که می‌توانند ماضی یا امر باشند باید در جمله و همراه قرائن مناسب باشد.

۱۲ در تشخیص و ترجمه فعل‌های ماضی ساده، ماضی استمراری، ماضی منفی، مضارع منفی و مستقبل و نیز مصدر در جمله باید فقط موارد صحیح و سالم طرّاحی شود و اگر از غیر صحیح و سالم سؤالی طرح شد نباید تغییری مانند اعلال به حذف داشته باشد.

۱۳ آموزش و ارزشیابی مطابقت عدد و معدود و ویژگی‌های معدود و مطابقت موصوف و صفت مطلقاً از اهداف کتاب درسی نیست. حفظ عددهای اصلی یک تا صد و عددهای ترتیبی یکم تا بیستم از اهداف کتاب است.

۱۴ در تشخیص ضمیر و اسم اشاره مناسب برای جای خالی در جمله با توجه به قرائن باید توجه داشت که چنین مواردی از اهداف کتاب درسی نیست: ضمیر منفصل منصوب، مانند إِيَّاكَ؛ تشخیص کاربرد اسم اشاره مثنی مانند هَذَانِ و هَذَيْنِ، کاربرد هَذِهِ و تِلْكَ برای اشاره به اسم غیر عاقل.

۱۵ در طرح سؤال مکالمه به چند صورت می‌توان عمل کرد: ارائه تصویر و طرح سؤال از تصویر، پر کردن جای خالی در مکالمه و ارائه کلمات با دادن دو کلمه اضافه و ...

۱۶ پر کردن جای خالی در حوارات درس اوّل تا پایان درس چهارم در امتحان باید منطقی باشد. طبیعی است که حفظ متن دشوار است؛ به عنوان مثال پیشنهاد می‌شود متن «حوار» داده شود و چهار جای خالی داشته باشد و هشت کلمه ارائه شود تا دانش‌آموز از آنها در جای خالی استفاده کند. در ترجمه عربی به فارسی نیز نیم نمره از این بخش طرّاحی می‌گردد.

۱۷ در تشخیص فاعل، مفعول، مبتدا و خبر در جمله، نهادن اعراب رفع و نصب از اهداف کتاب نیست.

بارم‌بندی امتحان شفاهی عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم، میان نوبت اول و دوم
رشته‌های ریاضی و فیزیک، علوم تجربی، فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش

مهارت‌ها	شماره	موضوع	نمره
مهارت‌های خواندن، شنیدن و سخن‌گفتن	۱	روان‌خوانی (بدون درنگ و خطا، و با تلفظ نسبتاً درست مخارج حروف) و فعالیت‌هایی مانند حفظ سرود درس اول و اجرای گروهی آن، اجرای نمایشی متن برخی درس‌ها	۷
	۲	مهارت شنیدن و سخن گفتن مکالمه ساده در حد کتاب درسی به صورت پاسخ کوتاه به جمله‌های پرسشی (سؤال با جملات دارای ما، ماذا، ما هو، ماهی، یم، من، لمن، این، من این، ممن، کم، هل، ا، متی، کیف، لماذا، لم، عم، ای) یا حفظ مشابه مکالمات کتاب درسی و اجرای آن در گروه دو یا چند نفره یا اجرای گروهی مکالماتی متفاوت با مکالمات کتاب درسی در کلاس	۳
	جمع نمره		۱۰

تذکرات

- ۱ امتحان مستمر اول و دوم شامل دو بخش کتبی (از ۱۰ نمره) و شفاهی (از ۱۰ نمره) است؛ ولی امتحان نوبت اول و دوم فقط کتبی و از بیست نمره است.
- ۲ تلفظ درست مخارج حروف خاص زبان عربی (ث، ج، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، ق، و) دشوار است و از عهده بسیاری از دانش‌آموزان بر نمی‌آید؛ اما باید از دانش‌آموزان خواسته شود حتی‌الامکان مخارج حروف خاص عربی را درست بر زبان آورند و تمرین کنند، زیرا هدف اصلی آموزش عربی مسائل دینی است و قرائت نماز باید با تلفظ درست باشد.
- ۳ در پاسخ به جمله‌های پرسشی به پاسخ کوتاه یک یا دو کلمه‌ای بسنده شود؛ مثلاً اگر در پاسخ سؤال «إِلَى أَيْنَ تَذْهَبُ؟» پاسخ دهد: «إِلَى الْفُنْدُقِ»، کاملاً درست است و

نیازی نیست پاسخ دهد: «أَنَا أَذْهَبُ إِلَى الْفُنْدُقِ.» در بخش مکالمه فهم سؤال نیمی از نمره را دارد؛ مثلاً اگر از دانش‌آموزی سؤال شد: «أَيْنَ أَنْتَ؟» و پاسخ داد: «أَنَا فِي ...» و درنگ کرد و نتوانست بگوید: «أَنَا فِي الصَّفِّ.» در واقع نیمی از نمره را گرفته است. چون سؤال را فهمیده است.

۴ یکی از موارد امتحانی این است که از دانش‌آموز بخواهیم خودش را به زبان عربی در دو دقیقه معرفی کند یا اگر فعالیت در زمینه نمایش و مکالمه در کلاس داشت می‌توان به عنوان نمره امتحان شفاهی از آن استفاده کرد.

۵ طبیعی است که در یک روز نمی‌توان از همه دانش‌آموزان آزمون روخوانی و مکالمه به عمل آورد؛ بنابراین آنچه را دانش‌آموز در طول سال تحصیلی می‌خواند و مجموعه فعالیت‌های شفاهی و مکالمه وی نمره شفاهی‌اش را تشکیل می‌دهد، مبنای نمره‌دهی آخرین و بهترین وضعیت مهارت شفاهی اوست.

۶ رعایت ظرافت‌های صرفی و نحوی در مکالمه در حد دانش‌آموز نیست مخصوصاً اینکه او باید در پاسخ‌گویی سرعت عمل داشته باشد و فرصت کافی برای فکر کردن ندارد؛ از طرفی آزمون شفاهی اضطراب دارد؛ لذا از دبیر ارجمند درخواست می‌گردد این بخش را با نرمش و مهربانی برگزار کند تا دانش‌آموز خاطره‌ای خوش از مکالمه داشته، و زمینه مثبتی در ذهن او برای سال‌های آینده وجود داشته باشد.

۷ حفظ عین مکالمات کاری بسیار دشوار است؛ لذا از دانش‌آموزان نمی‌خواهیم عین عبارت‌ها را حفظ کنند. دانش‌آموز می‌تواند با ذوق و سلیقه خود و موقعیت موجود تغییراتی در متن ایجاد کند.

بارم‌بندی امتحان کتبی عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم نوبت اول رشته ادبیات و علوم انسانی
(از درس اول تا پایان درس چهارم)

مهارت‌های زبانی	نمره	موضوع	نمره	جمع
الف: مهارت واژه‌شناسی	۱	نوشتن معنای کلمه از عربی به فارسی در جمله (زیر کلمات خط کشیده می‌شود).	۰/۵	۲ نمره
	۲	مترادف و متضاد (همانند تمرینات کتاب)	۰/۵	
	۳	تشخیص کلمه ناهماهنگ از نظر معنا در میان چهار کلمه (دو مورد)	۰/۵	
	۴	نوشتن مفرد یا جمع اسم (در حد اسم‌های موجود در کتاب‌های هفتم تا دهم)	۰/۵	
ب: مهارت ترجمه به فارسی	۵	ترجمه جمله‌های عربی به فارسی	۵	۷ نمره
	۶	انتخاب گزینه درست در ترجمه جمله عربی به فارسی (دو جمله)	۰/۵	
	۷	تکمیل ترجمه ناقص	۱/۵	

۷/۵ نمره	۳	ترجمه فعل‌های ماضی ساده، ماضی استمراری، ماضی منفی، مضارع منفی، امر، نهی، و مستقبل و نیز مصدر در جمله	۸	ج: مهارت شناخت و کاربرد قواعد
	۲	«تشخیص فعل ماضی، مضارع، امر و نهی، نفی، مستقبل و مصدر مناسب برای جای خالی در جمله»، یا «تشخیص نوع فعل»، یا «تشخیص کلمه ناهم‌هنگ از نظر نوع در میان چند کلمه» و «ذکر صیغه فعل در حدّ ۰/۲۵ نمره»	۹	
	۱	کاربرد عددهای اصلی و ترتیبی	۱۰	
	۰/۵	ساعت خوانی	۱۱	
	۱	تشخیص ضمیر و اسم اشاره مناسب برای جای خالی در جمله با توجه به قرائن و در قالب سؤال چند گزینه‌ای یا شناخت آنها	۱۲	
۲ نمره	۱	سؤال جورکردنی از مفهوم واژگان «وصل کردن کلمات ستون اول به توضیحات ستون دوم» (چهار مورد) یا ارائه پنج کلمه که یکی اضافه است و چهار جمله دارای جای خالی که باید جای خالی با کلمه مناسب کامل شود. یا پر کردن جاهای خالی با گزینه‌های مناسب (سؤال دو گزینه‌ای)	۱۳	د: مهارت درک و فهم
	۱	درک مطلب (ارائه متن و طراحی چهار سؤال با چهار کلمه پرسشی خوانده شده) یا (ارائه چهار جمله و تعیین درست و نادرست آنها بر اساس مفهوم هر جمله یا بر اساس متن ارائه شده در برگه امتحانی)	۱۴	
۱/۵ نمره	۰/۵	پاسخ کوتاه به جمله‌های پرسشی	۱۵	ه: مهارت مکالمه
	۱	طرح سؤال از الحواریات (مانند جمله‌سازی با کلمات پراکنده حداکثر شش تکه از عبارت‌های کتاب)، پر کردن جای خالی با کلمات ارائه شده، دو گزینه‌ای و ...)	۱۶	

بارمبندی امتحان کتبی عربی پایه دهم نوبت دوم رشته علوم انسانی

مهارت‌های زبانی	نمره	موضوع	نمره	جمع
الف: مهارت واژه‌شناسی	۱	نوشتن معنای کلمه در جمله از عربی به فارسی (زیر کلمات خط کشیده می‌شود).	۰/۷۵	۲ نمره
	۲	مترادف و متضاد (همانند تمرینات کتاب)	۰/۵	
	۳	تشخیص کلمه ناهماهنگ از نظر معنا در میان چهار کلمه	۰/۲۵	
	۴	نوشتن مفرد یا جمع اسم (در حد اسم‌های موجود در کتاب‌های هفتم تا دهم)	۰/۵	
ب: مهارت ترجمه به فارسی	۵	ترجمه جمله‌های کتاب از عربی به فارسی از متن، تمرین، اعلموا، فنّ الترجمة و ...	۵	۷ نمره
	۶	انتخاب گزینه درست در ترجمه جمله عربی به فارسی (دو جمله)	۰/۵	
	۷	تکمیل ترجمه ناقص (دارای شش جای خالی)	۱/۵	

نمره ۷/۵	۸	ترجمه فعل‌هایی مانند ماضی ساده، معادل ماضی استمراری، ماضی منفی، مضارع منفی و مستقبل و نیز مصدر در جمله. (یکی از فعل‌ها دارای نون وقایه باشد).
	۹	تشخیص فعل ماضی، مضارع، امر، نهی و مصدر مناسب برای جای خالی در جمله، یا تشخیص نوع فعل یا تشخیص کلمه ناهماهنگ از نظر معنا در میان چند کلمه
	۱۰	ذکر صیغه دو فعل در جمله
		کاربرد عددهای اصلی و ترتیبی، یا ساعت خوانی
	۱۱	تشخیص فاعل، مفعول، مبتدا، خبر، نایب فاعل، مضاف‌الیه، صفت، جار و مجرور در جمله و ذکر نام اعراب آنها
	۱۲	ترجمه فعل ماضی و مضارع مجهول و تشخیص آنها از فعل معلوم، یا کاربرد فعل مجهول در قالب پرسش چندگزینه‌ای
	۱۳	کاربرد درست حروف جر؛ تشخیص گزینه صحیح در اسم مجرور به حرف جر ^۱
نمره ۲	۱۴	سؤال جورکردنی از مفهوم واژگان «وصل کردن کلمات ستون اول به توضیحات ستون دوم» (چهار مورد)، یا ارائه پنج کلمه که یکی اضافه است و چهار جمله دارای جای خالی که باید جای خالی با کلمه مناسب کامل شود. یا پر کردن جاهای خالی با گزینه‌های مناسب (سؤال دو گزینه‌ای)
	۱۵	درک مطلب (ارائه متن و طراحی چهار سؤال با چهار کلمه پرسشی خوانده شده)، یا (ارائه چهار جمله و تعیین درست و نادرست آنها بر اساس مفهوم هر جمله یا بر اساس متن ارائه شده در برگه امتحانی)
نمره ۱/۵	۱۶	پاسخ کوتاه یک یا دو کلمه‌ای به جمله‌های پرسشی
	۱۷	طرح سؤال از الحواریات (مانند جمله‌سازی با کلمات پراکنده حداکثر شش تکه از عبارت‌های کتاب)، پر کردن جای خالی با کلمات ارائه شده، دو گزینه‌ای و ...)

ج: مهارت
شناخت و
کاربرد قواعد

د: مهارت
درک و فهم

ه: مهارت
مکالمه

۱- مثال: ضَعُفُ فِي الْفَرَاغِ كَلِمَةٌ مُنَاسِبَةٌ. الْعَالَمُ بِلَا عَمَلٍ كَ بِلَا تَمَرٍ. الشَّجَرُ □ الشَّجَرُ □

تذکرات: (برای طراحى سؤال در امتحان میان نوبت دوم و پایانی)

۱ در طراحى سؤال امتحان نوبت اول طراح مجاز است تا یک نمره در بارم‌بندی تغییراتی اجرا نماید، ولی در نوبت دوم باید بارم‌بندی دقیقاً رعایت گردد.

۲ بار اصلی سؤالات امتحانی ترجمه از عربی به فارسی و کاربرد واژگان است که باید تنوع داشته باشد.

۳ در بسیاری از موارد سؤالات بخش‌های مختلف با هم تلفیق می‌شوند و تفکیک مهارت‌های زبانی امکان ندارد؛ مثلاً در بخش مهارت ترجمه، امکان دارد در یک جمله چند مفهوم مختلف هم‌زمان بیاید.

۴ فونت‌های زیر برای تایپ سؤالات امتحان عربی مناسب هستند:

Simplified Arabic, Traditional Arabic, B Badr, KFGQPC Uthman Taha NaskhT, Adibe Arabic

۵ نمره امتحان مستمر دوم شامل دو بخش کتبی و شفاهی است. ده نمره پرسش‌ها و فعالیت‌های کلاسی، امتحانات کتبی، هفت نمره روخوانی درست و سه نمره مکالمه است.

۶ در بخش قواعد شیوه طرح سؤال فقط بر مبنای تشخیص فعل ماضی، مضارع، امر و نهی در جمله و تعیین فعل مناسب برای جای خالی و نیز ترجمه از عربی به فارسی است؛

مثال: اُكْتُبْ فِي الْفَرَاغِ فِعْلاً مُنَاسِباً. یا اُخِي ... إِلَى بَيْتِكَ. (اُرْجِعْ □ □ اُرْجِعُوا □)
تَرْجِمِ الْكَلِمَةَ الَّتِي تَحْتَهَا خَطًّا. یا اِخْوَتِي، اُرْجِعُوا اِلَى بُيُوتِكُمْ.

۷ سؤالات چندگزینه‌ای باید فقط دو گزینه داشته باشد. (جز بخش کلمات ناهماهنگ که چهار کلمه داده می‌شود.)

۸ طرح سؤال از معنای کلمات باید در جمله باشد، (زیر دو کلمه خط کشیده می‌شود.)

۹ ترجمه جمله یا کلمه از فارسی به عربی در هیچ آزمون، یا مسابقه‌ای طراحى نشود.

۱۰ طرح سؤال از فعل‌هایی مانند «تَعَلَّمُوا» که می‌توانند ماضی، یا امر باشند باید در جمله و همراه با قرائن مناسب باشد.

۱۱ در تشخیص و ترجمه فعل‌های ماضی ساده، ماضی استمراری، ماضی منفی، مضارع منفی و مستقبل و نیز مصدر در جمله باید فقط موارد صحیح و سالم طرّاحی شود و اگر از غیر صحیح و سالم سؤالی طرح شد، نباید تغییراتی مانند اعلال حذف داشته باشد.

۱۲ مطابقت عدد و معدود و ویژگی‌های معدود، مطلقاً از اهداف کتاب درسی نیست؛ اما حفظ اعداد از اهداف است.

۱۳ در تشخیص ضمیر و اسم اشاره مناسب برای جای خالی در جمله با توجه به قرائن باید توجه داشت که چنین مواردی از اهداف کتاب درسی نیست؛ ضمیر منفصل منصوب مانند إِيَّاكَ؛ تشخیص کاربرد اسم اشاره مثنی مانند هَذَا و هَذَيْن، کاربرد هَذِهِ و تِلْكَ برای اشاره به اسم غیر عاقل.

۱۴ در تشخیص فاعل، مفعول، مبتدا و خبر در جمله، ذکر نام اِعراب آنها کافی است و نهادن اِعراب رفع و نصب از اهداف کتاب نیست؛ مثلاً در جَاءَ سَعِيدٌ. سَعِيدٌ فاعل و مرفوع است؛ اما اینکه جمله «جاء سعيد» داده شود و اعراب سعيد خواسته شود از اهداف نیست.

۱۵ در طرح سؤال مکالمه به چند صورت می‌توان عمل کرد:

طرح سؤال از تصویر ارائه شده

پر کردن جای خالی در مکالمه و ارائه کلمات با دادن دو کلمه اضافه
ساختن جمله از کلمات پراکنده از جملات حواری کتاب

بارمبندی امتحان شفاهی عربی زبان قرآن (۱) پایه دهم، میان نوبت اول و دوم رشته ادبیات و علوم انسانی

مهارت‌ها	شماره	موضوع	نمره
مهارت‌های خواندن، شنیدن و سخن گفتن	۱	روان خوانی (بدون درنگ و خطا، و با تلفظ نسبتاً درست مخارج حروف) و فعالیت‌هایی مانند حفظ سرود درس اول و اجرای گروهی آن، اجرای نمایشی متن برخی درس‌ها	۷
	۲	مهارت شنیدن و سخن گفتن مکالمه ساده در حد کتاب درسی به صورت پاسخ کوتاه به جمله‌های پرسشی (سؤال با جملات دارای ما، ماذا، ما هو، ماهی، یم، من، لمن، این، من این، ممن، کم، هل، ا، متی، کیف، لماذا، لم، عم، ائی) یا حفظ مشابه مکالمات کتاب درسی و اجرای آن در گروه دو یا چند نفره یا اجرای گروهی مکالماتی متفاوت با مکالمات کتاب درسی در کلاس	۳
	جمع نمره		۱۰

تذکرات

- ۱ امتحان مستمر اول و دوم شامل دو بخش کتبی (از ۱۰ نمره) و شفاهی (از ۱۰ نمره) است؛ ولی امتحان نوبت اول و دوم فقط کتبی و از بیست نمره است.
- ۲ هر چند تلفظ درست مخارج حروف خاص زبان عربی (ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، ق، و) دشوار است و از عهده بسیاری از دانش‌آموزان بر نمی‌آید؛ اما باید از دانش‌آموزان خواسته شود حتی‌الامکان مخارج حروف خاص عربی را درست بر زبان آورند و تمرین کنند، زیرا هدف اصلی آموزش عربی مسائل دینی است و قرائت نماز باید با تلفظ درست باشد.

۳ در پاسخ به جمله‌های پرسشی به پاسخ کوتاه یک یا دو کلمه‌ای بسنده شود؛ مثلاً اگر در پاسخ سؤال «إِلَى أَيْنَ تَذْهَبُ؟» پاسخ دهد: «إِلَى الْفُنْدُقِ»، کاملاً درست است و نیازی نیست پاسخ دهد: «أَنَا أَذْهَبُ إِلَى الْفُنْدُقِ». در بخش مکالمه فهم سؤال نیمی از نمره را دارد؛ مثلاً اگر از دانش‌آموزی سؤال شد: «أَيْنَ أَنْتَ؟» و پاسخ داد: «أَنَا فِي ...». و درنگ کرد و نتوانست بگوید: «أَنَا فِي الصَّفِّ». در واقع نیمی از نمره را گرفته است. چون سؤال را فهمیده است.

۴ یکی از موارد امتحانی این است که از دانش‌آموز بخواهیم خودش را به زبان عربی در دو دقیقه معرفی کند یا اگر فعالیت در زمینه نمایش و مکالمه در کلاس داشت می‌توان به عنوان نمره امتحان شفاهی از آن استفاده کرد.

۵ طبیعی است که در یک روز نمی‌توان از همه دانش‌آموزان آزمون روخوانی و مکالمه به عمل آورد؛ بنابراین آنچه را دانش‌آموز در طول سال تحصیلی می‌خواند و مجموعه فعالیت‌های شفاهی و مکالمه وی نمره شفاهی‌اش را تشکیل می‌دهد، مبنای نمره‌دهی آخرین و بهترین وضعیت مهارت شفاهی اوست.

۶ رعایت ظرافت‌های صرفی و نحوی در مکالمه در حد دانش‌آموز نیست مخصوصاً اینکه او باید در پاسخ‌گویی سرعت عمل داشته باشد و فرصت کافی برای فکر کردن ندارد؛ از طرفی آزمون شفاهی اضطراب دارد؛ لذا از دبیر ارجمند درخواست می‌گردد این بخش را با نرمش و مهربانی برگزار کند تا دانش‌آموز خاطره‌ای خوش از مکالمه داشته، و زمینه مثبتی در ذهن او برای سال‌های آینده وجود داشته باشد.

۷ حفظ عین مکالمات کاری بسیار دشوار است؛ لذا از دانش‌آموزان نمی‌خواهیم عین عبارت‌ها را حفظ کنند. دانش‌آموز می‌تواند با ذوق و سلیقه خود و موقعیت موجود تغییراتی در متن ایجاد کند.